

Received: April 9, 2022; Revised: April 20, 2022; Accepted: April 20, 2022

การศึกษาพรรณไม้ดอกหอมเพื่อใช้ในงานภูมิสถาปัตยกรรม A study of fragrant plants for landscape architecture

สมชญา ศรีธรรม¹ วสา วงศ์สุขแสง^{1*} และปณณธร ศรีบุญทอง¹Somchaya Sritram¹, Vasa Wongsuksaweang^{1*} and Pannaton Sonboontong¹¹คณะเกษตรศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตสุรินทร์ สุรินทร์

*Corresponding Author E-mail Address : saoamp@yahoo.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาชนิดพันธุ์ของพรรณไม้ดอกหอมในพื้นที่สวนไม้หอม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตสุรินทร์ และศึกษาการนำพรรณไม้ดอกหอมไปใช้ประโยชน์ในงานภูมิสถาปัตยกรรม ผลการศึกษาพบพรรณไม้ดอกหอม 60 ชนิด 51 สกุล 29 วงศ์ แบ่งเป็นไม้ต้น 24 ชนิด (ร้อยละ 40) ไม้พุ่ม 18 ชนิด (ร้อยละ 30) ไม้เลื้อย 11 ชนิด (ร้อยละ 18) และ ไม้เลื้อย 7 ชนิด (ร้อยละ 12) วงศ์ที่พบมากที่สุดคือ Annonaceae และ Apocynaceae พบวงศ์ละ 9 ชนิด พบพรรณไม้ดอกหอมโทนสีขาวมากที่สุด (ร้อยละ 58) ส่วนใหญ่ออกดอกตลอดปี (ร้อยละ 57) และมีกลิ่นหอมอ่อน (ร้อยละ 57) พบดอกบานระยะ 2-3 วัน มากที่สุด (ร้อยละ 32) พรรณไม้ดอกหอมทุกชนิดมีประโยชน์ในงานภูมิสถาปัตยกรรม ดังนี้ ไม้ต้นใช้ประโยชน์เป็นไม้ให้ร่มเงา เช่น กระทิง (*Calophyllum inophyllum*) ก้านเกรา (*Fagraea fragrans*) และพิกุล (*Mimusops elengi*) ไม้พุ่มใช้ประโยชน์เป็นไม้ปิดกั้น กรอง และลดกลิ่นไม่พึงประสงค์ เช่น เข็มพวงขาว (*Ixora finlaysonian*) พุดซ้อน (*Gardenia jasminoides*) และยี่โถ (*Nerium oleander*) ไม้เลื้อยใช้ประโยชน์เป็นซุ้มไม้เลื้อยและรั้วไม้เลื้อย เช่น พวงชมพู (*Antigonon leptopus*) ม่วงมณีรัตน์ (*Bignonia magnifica*) และเล็บมือนาง (*Combretum indicum*) การเลือกพรรณไม้ดอกหอมไปใช้ประโยชน์ในงานภูมิสถาปัตยกรรมต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของพันธุ์ไม้ ลักษณะทางกายภาพ สีและความหอมของดอก โดยเลือกระดับของความหอมที่เหมาะสมกับระยะใกล้ไกลและระยะเวลาของการใช้พื้นที่ ช่วงเวลาการบานของดอก จะช่วยสร้างบรรยากาศของสวนให้หอมสดชื่น ดึงดูดผู้คน และนำไปใช้ประโยชน์ด้านอื่น เช่น สมุนไพร อาหาร วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ

คำสำคัญ: พรรณไม้ดอกหอม ภูมิสถาปัตยกรรม การจัดภูมิทัศน์ ไม้ดอกไม้ประดับ

Abstract

The objectives of this research were to study the species of fragrant plants in Suan Mai Hom, Rajamangala University of Technology Isan, Surin campus, and study the fragrant plants' application for landscape architecture use. Results showed 60 different species, 51 genera, and 29 families which were classified into 24 species of tree (40%), 14 species of shrub (30%), 11 species of scandent (18.%) and 7 species of the climber (12%). The family with the most plant was Annonaceae and Apocynaceae (9 species each). The most white-toned flowers (58%), most of them bloom year-round (57%) most with a light fragrance (57%), and the most common flowers bloom for 2-3 days (32%). All off these fragrant plants were useful in landscape architecture as follows: trees used as shade such as *Calophyllum inophyllum*, *Fagraea fragrans*, and *Mimusops elengi*, shrubs used as screen filters and reduce unpleasant smells such as *Ixora finlaysoniana*, *Gardenia jasminoides* and *Nerium oleander*, climber used as pergola and climber fence such as *Antigonon leptopus*, *Bignonia magnifica* and *Combretum indicum*. The selection of fragrant plants for use in landscape architecture must be suitable for the fragrant plant species, physical appearance, flower color, and fragrance. Choosing the right fragrance level for near and far, duration of space use, blooming period of flowers, create an atmosphere of the garden that smells fresh, attraction and used for other benefits such as herbs, food, culture, and economy.

Keywords: Fragrant plants, Landscape architecture, Landscaping, Ornamental plant

บทนำ

พรรณไม้ดอกหอม (Fragrant plants) เป็นพรรณไม้ที่ดอกมีกลิ่นหอมอันเนื่องมาจากต่อมน้ำหอมที่มีอยู่ภายในดอก ผลิสารหอมระเหย ส่งกลิ่นหอมฟุ้งกระจายได้แตกต่างกันตามแต่ละชนิด มีระดับความหอมที่ต่างกัน นอกจากนี้ยังมีช่วงเวลาในการส่งกลิ่นหอมได้ไม่ตรงกัน บางชนิดหอมตลอดเวลาทั้งกลางวันและกลางคืน ส่วนใหญ่เป็นไม้ไทยที่มีถิ่นกำเนิดอยู่ในประเทศไทยหรือกระจายพันธุ์มาจากประเทศใกล้เคียง ปลูกเพื่อช่วยสร้างบรรยากาศในสวนให้มีความสดชื่น ช่วยดับกลิ่นไม่พึงประสงค์ภายในบ้านหรือนอกบ้าน ส่วนใหญ่เป็นไม้ไทย ๆ และไม้เขตร้อนชื้น (ปิยะ, 2550) คนไทยนิยมพรรณไม้ดอกหอมโดยนำมาปลูกไม้ดอกไม้ประดับหรือปลูกไว้ใช้ประโยชน์ มีทั้งที่เป็นไม้ต้น ไม้พุ่ม ไม้พุ่มรอเลื้อย ไม้เลื้อย หรือไม้ล้มลุก การใช้ประโยชน์ของพรรณไม้ดอกหอมสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้หลากหลาย ได้แก่ (1) การใช้ประโยชน์ด้านสมุนไพร รักษาโรค เช่น จำปูน การเวก กระดังงาสงขลา แก้ว จำปี และสายหยุด (2) การใช้ประโยชน์ด้านอาหาร ไม้ดอกหอมที่สามารถนำมาประกอบเป็นอาหารจากส่วนใดส่วนหนึ่งของต้น เช่น มะตาด นมแมว ยอป่า และส้มโอ (3) การใช้ประโยชน์ด้านวัฒนธรรม ใช้ในงานประเพณี งานพิธีการต่าง ๆ ประจุเป็นเครื่องหอม ปลูกเพื่อเป็นไม้มงคลประจำบ้าน เช่น จำปี สีสาวดีขาว มะลิ แก้ว และพิกุล และ (4) การใช้ประโยชน์ด้านภูมิทัศน์หรือภูมิสถาปัตยกรรม (นงลักษณ์, 2551; มุกดา และคณะ, 2553; มุฮัมมัดตายุดีน และคณะ, 2561) โดยนำมาปลูกเป็นไม้ดอกและไม้ประดับสวนหรือบริเวณที่อยู่อาศัย ส่วนใหญ่เป็นพรรณไม้ดอกหอมที่มีทรงพุ่มสวยงาม ส่วนไม้ดอกหอมที่เป็นไม้พุ่มรอเลื้อย หรือไม้เลื้อย นิยมมาปลูกประดับซุ้ม ตามประตูรั้ว นอกชาน ลานบ้าน หรือเลื้อยเกาะพันรั้ว เพื่อเพิ่มความสวยงาม ส่วนชนิดที่เป็นไม้ต้นสามารถให้

ร่มเงา ปลุกเป็นต้นไม้ประดับสวน ริมนนและบังลมให้กับอาคารบ้านเรือน เช่น กันเกรา กระติง บุนนาค และลำตวน (ปิยะ, 2550; สมขญา และวสา, 2563)

การนำพรรณไม้หอมมาใช้ในการภูมิสถาปัตยกรรมเพื่อช่วยสร้างบรรยากาศในสวนให้ความสดชื่น ช่วยดับกลิ่นไม่พึงประสงค์ ให้ความรู้สึกถึงความเป็นสวนไทย หรือใช้พรรณไม้ที่บ่งบอกถึงความเป็นสวนเมืองร้อน (Tropical garden) ทั้งยังช่วยพรางส่วนที่ไม่น่ามองและสร้างจุดเด่นในมุมที่ต้องการได้ โดยเลือกให้เหมาะกับสถานที่และการใช้งาน ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงลักษณะรูปทรงต้น ลักษณะดอก ความหอมของดอก และลักษณะนิสัยต้นไม้ นั้น ๆ ว่าเหมาะกับสภาพพื้นที่และการดูแลหรือไม่ หากพรรณไม้ชนิดนั้นมีรูปทรงดอกที่สวยงาม สีสดเด่นสะดุดตา และมีทรงพุ่มสวยงามย่อมจะได้รับความนิยมมากขึ้น ทั้งนี้ในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตสุรินทร์ ได้มีการรวบรวมปลูกพรรณไม้ดอกหอมในพื้นที่ทั้งหมด 8.6 ไร่ ได้ตั้งชื่อว่า “สวนไม้หอม” (พัชรภรณ์ และวสา, 2556) เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านพรรณไม้ดอกหอมแก่นักศึกษาและประชาชนทั่วไป รวมถึงการวางแผนขยายพันธุ์เพื่อการนำไปใช้ประโยชน์ในงานภูมิทัศน์ต่อไป ดังนั้นงานวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาลักษณะของพันธุ์ไม้ และจัดกลุ่มพรรณไม้ดอกหอมในพื้นที่สวนไม้หอม มทร.ธัญบุรี วิทยาเขตสุรินทร์ และ (2) ศึกษารูปแบบและแนวทางการนำพรรณไม้ดอกหอมไปใช้ประโยชน์ในงานภูมิสถาปัตยกรรม

วัตถุประสงค์ และวิธีการ

1. วิธีการศึกษา

1.1 วัสดุ อุปกรณ์

วัสดุ อุปกรณ์เก็บข้อมูลพรรณไม้ ได้แก่ สมุดจดบันทึก กล้องบันทึกภาพ และหนังสืออ้างอิงด้านพันธุ์ไม้และพรรณไม้ในงานภูมิทัศน์

1.2 การสำรวจพรรณไม้ดอกหอม

1.2.1 กำหนดพื้นที่ศึกษาในพื้นที่สวนไม้หอม มทร.ธัญบุรี วิทยาเขตสุรินทร์ (รูปที่ 1)

1.2.2 สำรวจพรรณไม้โดยใช้วิธีการเดินสำรวจ (Walk surveyed) ทั่วทั้งพื้นที่สวนไม้หอม 8.6 ไร่ โดยนับและบันทึกจำนวนชนิดของพรรณไม้ดอกหอมที่ปรากฏอยู่ในบริเวณนั้น เก็บข้อมูลชนิดพืชโดยการถ่ายภาพพรรณไม้หอมทุกชนิด (โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ, 2560)

1.2.3 สำรวจ สังเกตลักษณะทางกายภาพและศึกษาความหอมของพรรณไม้ดอกหอมตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556-2564 โดยวิธีการสังเกตและจดบันทึกลงแบบบันทึก

1.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

1.3.1 ตรวจสอบระดับชนิดพืช โดยวิธีเทียบเคียงกับเอกสารอ้างอิงดังนี้ เอื้องพร และทยา (2544); ปิยะ (2550); เศรษฐมนตร์ (2552); ตรวจสอบชื่อไทย ชื่อวิทยาศาสตร์ และชื่อวงศ์กับเอกสารอ้างอิงดังนี้ เต็ม (2557); คณะเภสัชศาสตร์ (ม.ป.ป.); องค์การสวนพฤกษศาสตร์ (2556)

1.3.2 วิเคราะห์เชิงปริมาณด้วยค่าร้อยละ (%) ชนิดของพรรณไม้หอม ลักษณะนิสัย สีของดอก ช่วงการออกดอก ความหอมของดอก และการบานของดอก

1.3.3 รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพรรณไม้ดอกหอมและการใช้ประโยชน์ในงานภูมิสถาปัตยกรรม จากแบบบันทึกการสังเกต เอกสารอ้างอิง และสื่อสารสนเทศ ดังนี้ เอื้องพร และทยา (2544); ปิยะ (2550); พัทธภรณ์ และวสา (2556); พัทธภรณ์ (2560); บ้านและสวน (2563); บ้านและสวน (2565) จำแนกกลุ่ม ดังนี้ ลักษณะนิสัยของพรรณไม้ สีของดอก

ช่วงการออกดอก ความหอมของดอก การบานของดอก และ การนำไปใช้ในลักษณะอื่น ๆ ของงานภูมิสถาปัตยกรรม เช่น จุดเด่น จุดนำสายตา หรือพื้นที่พักผ่อน (สมจิต, 2540; เอื้อมพร และปณิธาน, 2547; เอื้อมพร และคณะ, 2556)

2. พื้นที่ศึกษา

พื้นที่ศึกษาบริเวณสวนไม้หอม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์ พื้นที่ 8.6 ไร่ (รูปที่ 1)

3. ขอบเขตการศึกษา

งานวิจัยนี้ศึกษาเฉพาะพรรณไม้ดอกหอมที่นำมารวบรวมปลูกในพื้นที่สวนไม้หอมเท่านั้น โดยศึกษาชนิดพันธุ์ของพรรณไม้ดอกหอมที่เป็น ไม้ต้น ไม้พุ่ม ไม้พุ่มรอเลื้อย และไม้เลื้อย จัดกลุ่มพรรณไม้ดอกหอมลักษณะวิสัย สีของดอก ช่วงการออกดอก ความหอมของดอก การบานของดอก และจัดกลุ่มการนำพรรณไม้หอมไปใช้ในงานภูมิทัศน์ รวมถึงนำเสนอรูปแบบการจัดพรรณไม้ดอกหอมในงานภูมิทัศน์

รูปที่ 1 แผนผังสวนไม้หอม พื้นที่ 8.6 ไร่ (วสา, 2564)

ผลการวิจัย

1. ชนิดของพรรณไม้ดอกหอม

จากการสำรวจพรรณไม้ดอกหอมในพื้นที่สวนไม้หอม มทร.อีสาน วช.สุรินทร์ พบ 29 วงศ์ 51 สกุล 60 ชนิด ได้แก่ Annonaceae และ Apocynaceae พบมากที่สุด 9 ชนิด รองลงมาคือ Rubiaceae 5 ชนิด Oleaceae 4 ชนิด Magnoliaceae และ Solanaceae 3 ชนิด Calophyllaceae, Gentianaceae, Mulpighiaceae และ Rosaceae พบ 2 ชนิด Asparagaceae, Bignoniaceae, Caprifoliaceae, Clusiaceae, Combretaceae, Dilleniaceae, Dipterocarpaceae, Ebenaceae, Lamiaceae, Lecythidaceae, Malvaceae, Meliaceae, Polygonaceae, Rutaceae, Salicaceae, Sapotaceae, Scrophulariaceae, Verbenaceae, และ Zygophyllaceae พบวงศ์ละ 1 ชนิด ตามลำดับ แบ่งเป็น ไม้ต้น 24 ชนิด ไม้พุ่ม 18 ชนิด ไม้พุ่มรอเลื้อย 11 ชนิด และไม้เลื้อย 7 ชนิด (ตารางที่ 1)

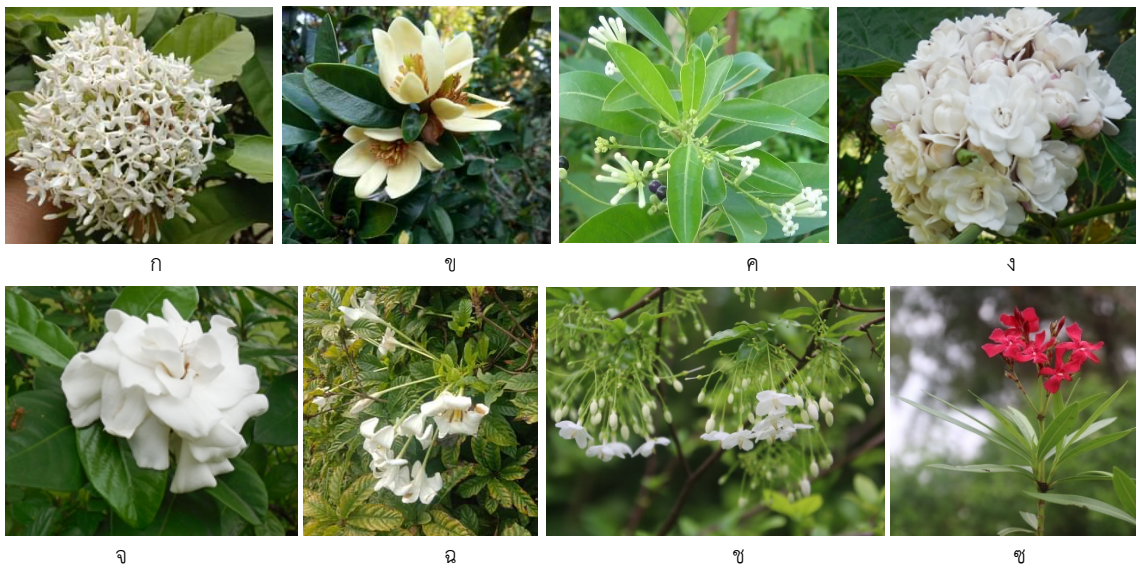
1.1 ไม้ต้น พืชที่มีเนื้อไม้มาก มีลำต้นสูงชะลูดจากพื้นดินขึ้นมาระยะหนึ่ง แล้วจึงแตกกิ่งก้านสาขาอยู่ในระดับสูง พบ 24 ชนิด (ร้อยละ 40) ได้แก่ กระดังงาไทย กระติง ก้นเกรา เกล็ดกะโห้ต่าง แก้ว แก้วเจ้าจอม ข้าวหลามดง ไข่ดาว คำมอกหลวง จันตง จำปา จำปี ทองประกายแสด บุนนาคสำหรับ บุนนาค ประยงค์ พะยอม พิกุล มหาพรหม รวงผึ้ง ลำดวน ลีลาวดี หอมหมื่นลี้ และสาละลังกา (รูปที่ 2)

รูปที่ 2 พรรณไม้ดอกหอม (ไม้ต้น)

ก) ก้นเกรา (*Fagraea fragrans* Roxb.) ข) เกล็ดกะโห้ต่าง (*Clusia rosea* Jacq.) ค) แก้ว (*Murraya paniculata* (L.) Jack) ง) แก้วเจ้าจอม (*Guaiacum officinale* L.) จ) ข้าวหลามดง (*Goniolathalamus laoticus* (Finet & Gagnep.) Ban) ฉ) ไข่ดาว (*Oncoba spinosa* Forssk.) ช) ทองประกายแสด (*Byrsionima crassifolia* (L.) Kunth) ซ) บุนนาค (*Mesua ferrea* L.) ฅ) พิกุล (*Mimusops elengi* L.) ญ) รวงผึ้ง (*Schoutenia glomerata* King subsp. *peregrina* (Craib) Roekm) ณ) ลำดวน (*Melodorum fruticosum* Lour.) ฎ) สาละลังกา (*Couropita guianensis* Aubl.)

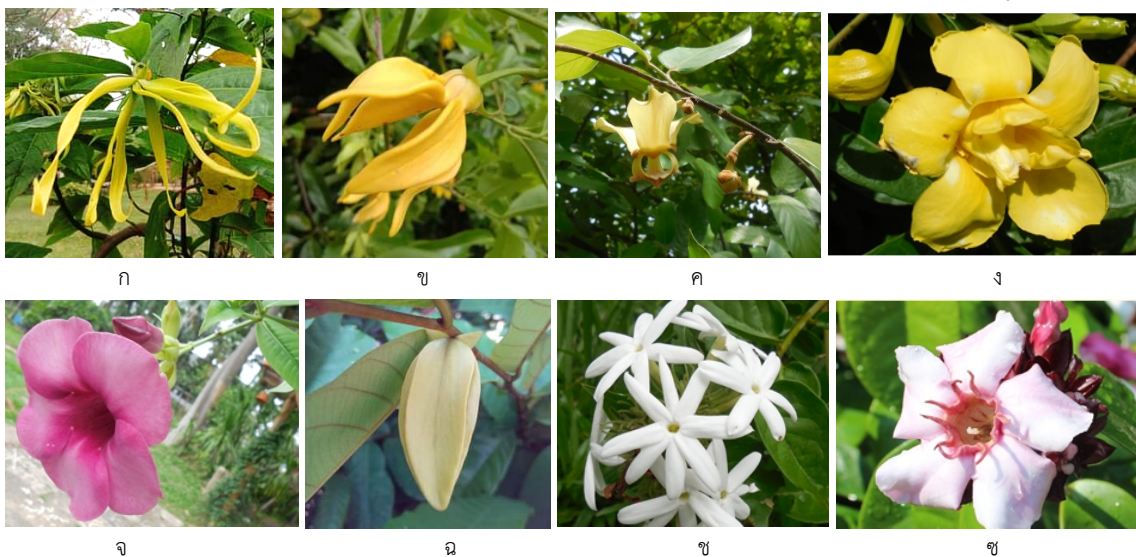
12 ไม้พุ่ม พืชที่มีเนื้อไม้ และแตกกิ่งก้านสาขาในระดับใกล้เคียงกับผิวดิน ทำให้ดูเป็นกอ พบ 18 ชนิด (ร้อยละ 30) ได้แก่ กระณิการ์ กุหลาบมอญ กุหลาบหนู แก้วมุกดา เข็มพวงขาว เขียวกระแต จำปีแขก ทิวา นางแย้ม พุดจีบ พุดซ้อน พุดตะแคง พุดสามสี พุดแตงรอง โมกบ้าน ยี่โถ ราชวดี และวาสนา (รูปที่ 3)

รูปที่ 3 พรรณไม้ดอกหอม (ไม้พุ่ม)

ก) เข็มพวงขาว (*Ixora finlaysonianana* Wall. ex G. Don.) ข) จำปีแขก (*Magnolia figo* (Lour.) DC.) ค) ทิวา (*Cestrum diurnum* L.) ง) นางแย้ม (*Clodendrum chinense* (Osbeck) Mabb. var. *chinense*) จ) พุดซ้อน (*Gardenia jasminoides* J. Ellis) ฉ) พุดแตงรอง (*Euclinia longiflora* Salisb.) ช) โมกบ้าน (*Wrightia religiosa* (Teijsm. & Binn.) Benth. ex Kurz) ซ) ยี่โถ (*Nerium oleander* L.)

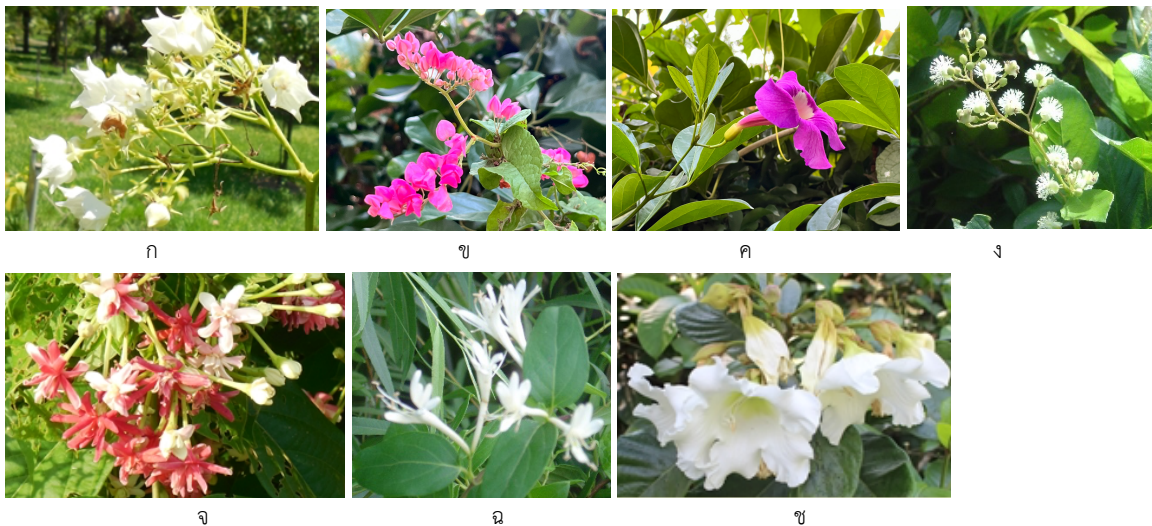
1.3 ไม้พุ่มรอเลื้อย ไม้พุ่มที่เลื้อยทอดลำต้นเกาะเกี่ยวขึ้นไป พบ 11 ชนิด (ร้อยละ 18) ได้แก่ กระดังงาสงขลา การเวก นมแมว โนรา บานบุรีเหลือง บานบุรีม่วง บุษบาแต่งงาน มะลิลา มะลูลี แยมปีนัง และสายหยุด (รูปที่ 4)

รูปที่ 4 พรรณไม้ดอกหอม (ไม้พุ่มรอเลื้อย)

ก) กระดังงาสงขลา (*Cananga odorata* (Lam.) Hook. f. & Thomson var. *fruticosa* (Craib) J. Sinclair) ข) การเวก (*Artabotrys hexapetalus* (L. f.) Bhandari) ค) นมแมว (*Uvaria siamensis* (Scheff.) L.L.Zhou, Y.C.F.Su & R.M.K.Saunders) ง) บานบุรีเหลือง (*Allamanda cathartica* L.) จ) บานบุรีม่วง (*Allamanda blanchetii* A.DC.) ฉ) บุษบาแต่งงาน (*Friesodielsia desmoides* (Craib) Steenis) ช) มะลูลี (*Jasminum multiflorum* (Burm. f.) Andrews) ซ) แยมปีนัง (*Strophanthus gratus* (Wall. & Hook.) Baill.)

1.4 ไม้เลื้อย พืชที่ต้องอาศัยสิ่งอื่นเป็นหลักในการเลื้อยพันเพราะไม่สามารถทรงตัวอยู่ได้โดยลำพัง พบ 7 ชนิด (ร้อยละ 12) ได้แก่ ขำมะนา ผงชมพู ม่วงมณีรัตน์ รสสุคนธ์ขาว เล็บมือนาง สายน้ำผึ้ง และหิรัญญิก (รูปที่ 5)

รูปที่ 5 พรรณไม้ดอกหอม (ไม้เลื้อย)

ก) ขำมะนา (*Vollaris glabra* (L.) Kuntze) ข) ผงชมพู (*Antigonon leptopus* Hook. & Arn.) ค) ม่วงมณีรัตน์ (*Bignonia magnifica* W. Bull.) ง) รสสุคนธ์ขาว (*Tetracera loureiri* (Finet & Gagnep.) Pierre ex Craib) จ) เล็บมือนาง (*Combretum indicum* (L.) DeFilipps) ฉ) สายน้ำผึ้ง (*Lonicera japonica* Thunb.) ช) หิรัญญิก (*Beaumontia grandiflora* Wall.)

วารสารเกษตรศาสตร์และเทคโนโลยี | ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 มกราคม - เมษายน 2565

ตารางที่ 1 ข้อมูลพรรณไม้ดอกหอมในพื้นที่ศึกษา สวนไม้หอม มทร.อีสาน วข.สุรินทร์

ที่	ชื่อพรรณไม้	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อวงศ์	ลักษณะวิสัย	สีของดอก	ฤดูออกดอก	ความหอมของดอก	การบานของดอก
1	กรรณิการ์	<i>Nyctanthes arbor-tristis</i> L.	Oleaceae	ไม้พุ่ม	ขาว	ส.ค.-ธ.ค.	หอมอ่อนกลางวัน หอมแรงกลางคืน	ดอกบาน 1 วัน
2	กระดังงาไทย	<i>Cananga odorata</i> (Lam.) Hook. f. & Thomson var. <i>odorata</i>	Annonaceae	ไม้ต้น	เขียว-เหลือง	ตลอดปี	หอมกลางตลอดวัน หอมแรงช่วงเย็น	ดอกบาน 2-3 วัน
3	กระดังงาสงขลา	<i>Cananga odorata</i> (Lam.) Hook. f. & Thomson var. <i>fruticosa</i> (Craib) J. Sinclair	Annonaceae	ไม้พุ่มรอเลื้อย	เขียว-เหลือง	ตลอดปี	หอมกลางตลอดวัน หอมแรงช่วงเย็น	ดอกบาน 2-3 วัน
4	กระทิง	<i>Calophyllum inophyllum</i> L.	Calophyllaceae	ไม้ต้น	ขาว	ต.ค.-ม.ค.	หอมอ่อนตลอดวัน	ดอกบาน 1 วัน
5	กันเกรา	<i>Fagraea fragrans</i> Roxb.	Gentianaceae	ไม้ต้น	ขาวครีม	เม.ย.-พ.ค.	หอมกลางตลอดวัน หอมแรงช่วงเย็น	ดอกบาน 1-2 วัน
6	การเวก	<i>Artabotrys hexapetalus</i> (L. f.) Bhandari	Annonaceae	ไม้พุ่มรอเลื้อย	เขียว-เหลือง	ตลอดปี	หอมกลางตลอดวัน หอมแรงช่วงเย็น	ดอกบาน 1 วัน
7	กุหลาบมอญ	<i>Rosa x damascena</i> Herrm.	Rosaceae	ไม้พุ่ม	หลากสี	ตลอดปี	หอมอ่อนตลอดวัน	ดอกบาน 2-3 วัน
8	กุหลาบหนู	<i>Rosa chinensis</i> Jacq. var. <i>minima</i> Voss	Rosaceae	ไม้พุ่ม	หลากสี	ตลอดปี	หอมอ่อนตลอดวัน	ดอกบาน 6-7 วัน
9	เกล็ดกะโหลกต่าง	<i>Clusia rosea</i> Jacq.	Clusiaceae	ไม้ต้น	ขาวอมชมพู	ตลอดปี	หอมอ่อนตลอดวัน	ดอกบาน 2-3 วัน
10	แก้ว	<i>Murraya paniculata</i> (L.) Jack	Rutaceae	ไม้ต้น	ขาว	ตลอดปี	หอมกลางตลอดวัน หอมแรงช่วงเย็น	ดอกบาน 1 วัน
11	แก้วเจ้าจอม	<i>Guaiacum officinale</i> L.	Zygophyllaceae	ไม้ต้น	ฟ้าอมม่วง	ส.ค.-ต.ค. ธ.ค.-เม.ย.	หอมอ่อนตลอดวัน	ดอกบาน 2-3 วัน
12	แก้วมุกดา	<i>Fagraea ceilonica</i> Thunb.	Gentianaceae	ไม้พุ่ม	ขาวอมเหลือง	พ.ค.-ธ.ค.	หอมอ่อนตลอดวัน	ดอกบาน 1-2 วัน
13	ข้าวหลามตง	<i>Goniothalamus laoticus</i> (Finet & Gagnep.) Ban	Annonaceae	ไม้ต้น	เหลืองอมส้ม	เม.ย.-ก.ค.	หอมกลางตลอดวัน หอมแรงช่วงเย็น	ดอกบาน 2-3 วัน
14	เข็มพวงขาว	<i>Ixora finlaysonianae</i> Wall. ex G. Don	Rubiaceae	ไม้พุ่ม	ขาว	ตลอดปี	หอมอ่อนตลอดวัน	ดอกบาน 2-3 วัน
15	เขี้ยวกระแต	<i>Coffea benghalensis</i> B. Heyne ex Schult.	Rubiaceae	ไม้พุ่ม	ขาว	ตลอดปี	หอมกลางตลอดวัน หอมแรงช่วงเย็น	ดอกบาน 1 วัน
16	ไข่ดาว	<i>Oncoba spinosa</i> Forssk.	Salicaceae	ไม้ต้น	ขาว	ตลอดปี	หอมอ่อนตลอดวัน	ดอกบาน 2-3 วัน
17	คำมอกหลวง	<i>Gardenia sootepensis</i> Hutch.	Rubiaceae	ไม้ต้น	เหลือง	มี.ค.-เม.ย.	หอมกลางตลอดวัน หอมแรงช่วงเย็น	ดอกบาน 2-3 วัน
18	จันทง	<i>Diospyros dasyphylla</i> Kurz	Ebenaceae	ไม้ต้น	ครีม	ก.พ.-มี.ค.	หอมอ่อนตลอดวัน	ดอกบาน 6-7 วัน
19	จำปา	<i>Magnolia champaca</i> (L.) Baill ex Pierre var. <i>champaca</i>	Magnoliaceae	ไม้ต้น	เหลือง-น้ำตาล	ก.พ.-ส.ค.	หอมกลางตลอดวัน หอมแรงช่วงเย็น	ดอกบาน 1 วัน
20	จำปี	<i>Magnolia x alba</i> (DC.) Figlar	Magnoliaceae	ไม้ต้น	ขาว	ส.ค.-พ.ย.	หอมกลางตลอดวัน หอมแรงช่วงเย็น	ดอกบาน 1 วัน
21	จำปีแขก	<i>Magnolia figo</i> (Lour.) DC.	Magnoliaceae	ไม้พุ่ม	ขาวครีม	เม.ย.-ต.ค.	หอมกลางตลอดวัน หอมแรงช่วงเย็น	ดอกบาน 1 วัน
22	ชำมะนาด	<i>Vollaris glabra</i> (L.) Kuntze	Apocynaceae	ไม้เลื้อย	ขาว	ม.ค.-มี.ค.	หอมแรงตลอดวัน หอมเหมือนข้าวใหม่	ดอกบาน 1 วัน

วารสารเกษตรศาสตร์และเทคโนโลยี | ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 มกราคม - เมษายน 2565

ที่	ชื่อพรรณไม้	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อวงศ์	ลักษณะวิสัย	สีของดอก	ฤดูออกดอก	ความหอมของดอก	การบานของดอก
23	ทองประกายแสด	<i>Byrsonima crassifolia</i> (L.) Kunth	Mulpighiaceae	ไม้ต้น	เหลืองอมส้ม	เม.ย.-พ.ค.	หอมอ่อนตลอดวัน	ดอกบาน 6-7 วัน
24	ทิวา	<i>Cestrum diurnum</i> L.	Solanaceae	ไม้พุ่ม	ขาว	ตลอดปี	หอมกลางตลอดวัน หอมแรงช่วงเย็น	ดอกบาน 2-3 วัน
25	นมแมว	<i>Uvaria siamensis</i> (Scheff.) L.L.Zhou, Y.C.F.Su & R.M.K.Saunders	Annonaceae	ไม้พุ่มรอเลื้อย	เหลืองนวล	ส.ค.-ต.ค.	หอมกลางตลอดวัน หอมแรงช่วงเย็น	ดอกบาน 2-3 วัน
26	นางแย้ม	<i>Clerodendrum chinense</i> (Osbeck) Mabb. var. <i>chinense</i>	Lamiaceae	ไม้พุ่ม	ขาวอมชมพู	ตลอดปี	หอมอ่อนกลางวัน หอมแรงช่วงเย็น	ดอกบาน 3-4 วัน
27	โนรา	<i>Hiptoge benghalensis</i> (L.) Kurz subsp. <i>benghalensis</i>	Mulpighiaceae	ไม้พุ่มรอเลื้อย	ขาวกลางดอก เหลือง	ธ.ค.-ก.พ.	หอมอ่อนตลอดวัน	ดอกบาน 3-4 วัน
28	บานบุรีเหลือง	<i>Allamanda cathartica</i> L.	Apocynaceae	ไม้พุ่มรอเลื้อย	เหลือง	ตลอดปี	หอมอ่อนกลางวัน หอมแรงช่วงเช้า	ดอกบาน 1-2 วัน
29	บานบุรีม่วง	<i>Allamanda blanchetii</i> A.DC.	Apocynaceae	ไม้พุ่มรอเลื้อย	ม่วง	ตลอดปี	หอมอ่อนตลอดวัน	ดอกบาน 1-2 วัน
30	บุหงาส่าหรี	<i>Citharexylum spinosum</i> L.	Verbenaceae	ไม้ต้น	ขาว	ตลอดปี	หอมแรงตลอดวัน	ดอกบาน 2-3 วัน
31	บุหงาแต่งงาน	<i>Friesodielsia desmoides</i> (Craib) Steenis	Annonaceae	ไม้พุ่มรอเลื้อย	เหลืองนวล	ตลอดปี	หอมกลางตลอดวัน	ดอกบาน 1 วัน
32	บุรณาค	<i>Mesua ferrea</i> L.	Calophyllaceae	ไม้ต้น	ขาว	ม.ค.-มี.ค.	หอมอ่อนตลอดวัน	ดอกบาน 1-2 วัน
33	ประยงค์	<i>Aglaia odorata</i> Lour.	Meliaceae	ไม้ต้น	เหลือง	ส.ค.-ธ.ค.	หอมอ่อนกลางวัน หอมแรงช่วงเย็น	ดอกบาน 1-2 วัน
34	พะยอม	<i>Shorea roxburghii</i> G.Don	Dipterocarpaceae	ไม้ต้น	ขาวครีม	ธ.ค.-ก.พ.	หอมแรงตลอดวัน	ดอกบาน 3-4 วัน
35	พวงชมพู	<i>Antigonon leptopus</i> Hook. & Arn.	Polygonaceae	ไม้เลื้อย	ชมพู	ตลอดปี	หอมอ่อนตลอดวัน	ดอกบาน 3-4 วัน
36	พิกุล	<i>Mimusops elengi</i> L.	Sapotaceae	ไม้ต้น	ขาวครีม	ตลอดปี	หอมอ่อนกลางวัน หอมแรงช่วงเย็น	ดอกบาน 1-2 วัน
37	พุทจีบ	<i>Tabernaemontana divaricata</i> (L.) R.Br. ex Roem. & Schult.	Apocynaceae	ไม้พุ่ม	ขาว	ตลอดปี	หอมอ่อนตลอดวัน	ดอกบาน 2-3 วัน
38	พุทซ้อน	<i>Gardenia jasminoides</i> J. Ellis	Rubiaceae	ไม้พุ่ม	ขาว	ตลอดปี	หอมอ่อนกลางวัน หอมแรงช่วงเย็น	ดอกบาน 6-7 วัน
39	พุทตะแคง	<i>Brunfelsia americana</i> L.	Solanaceae	ไม้พุ่ม	เหลือง	ตลอดปี	หอมอ่อนตลอดวัน	ดอกบาน 2-3 วัน
40	พุทสามสี	<i>Brunfelsia uniflora</i> (Pohl) D. Don	Solanaceae	ไม้พุ่ม	ม่วง ม่วงอ่อน ขาว	ตลอดปี	หอมกลางตลอดวัน หอมแรงช่วงเช้า และช่วงเย็น	ดอกบาน 2-3 วัน
41	พุทแตรงอน	<i>Euclinia longiflora</i> Salisb.	Rubiaceae	ไม้พุ่ม	ขาวครีม	ตลอดปี	หอมอ่อนตลอดวัน	ดอกบาน 2-3 วัน
42	ม่วงมณีรัตน์	<i>Bignonia magnifica</i> W. Bull	Bignoniaceae	ไม้เลื้อย	ม่วง	พ.ย.-ก.พ.	หอมอ่อนตลอดวัน	ดอกบาน 1-2 วัน
43	มหาพรหม	<i>Mitrephora winitii</i> Craib	Annonaceae	ไม้ต้น	ขาววงในชมพู	เม.ย.-พ.ค.	หอมอ่อนตลอดวัน	ดอกบาน 1-2 วัน
44	มะลิลา	<i>Jasminum sambac</i> (L.) Aiton	Oleaceae	ไม้พุ่มรอเลื้อย	ขาว	ตลอดปี	หอมกลางตลอดวัน หอมแรงช่วงเช้าและช่วงเย็น	ดอกบาน 3-4 วัน

วารสารเกษตรศาสตร์และเทคโนโลยี | ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 มกราคม - เมษายน 2565

ที่	ชื่อพรรณไม้	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อวงศ์	ลักษณะวิสัย	สีของดอก	ฤดูออกดอก	ความหอมของดอก	การบานของดอก
45	มะลิลี	<i>Jasminum multiflorum</i> (Burm. f.) Andrews	Oleaceae	ไม้พุ่มรอเลื้อย	ขาว	ตลอดปี	หอมอ่อนกลางวัน หอมแรงช่วงเย็น	ดอกบาน 1-2 วัน
46	โมกบ้าน	<i>Wrightia religiosa</i> (Teijsm. & Binn.) Benth. ex Kurz	Apocynaceae	ไม้พุ่ม	ขาว	ตลอดปี	หอมอ่อนกลางวัน หอมแรงกลางคืน	ดอกบาน 1-2 วัน
47	ยี่โถ	<i>Nerium oleander</i> L.	Apocynaceae	ไม้พุ่ม	ชมพูเข้ม/แดง	ตลอดปี	หอมอ่อนตลอดวัน	ดอกบาน 2-3 วัน
48	แย้มปิ่น	<i>Strophanthus gratus</i> (Wall. & Hook.) Baill.	Apocynaceae	ไม้พุ่มรอเลื้อย	ชมพูอมม่วง	ตลอดปี	หอมอ่อนกลางวัน หอมแรงช่วงเย็น	ดอกบาน 6-7 วัน
49	รวงผึ้ง	<i>Schoutenia glomerata</i> King subsp. <i>peregrina</i> (Craib) Roekm	Malvaceae	ไม้ต้น	เหลือง	ก.ค.-ต.ค.	หอมกลางตลอดวัน	ดอกบาน 6-7 วัน
50	รสสุคนธ์ขาว	<i>Tetracera loureiri</i> (Finet & Gagnep.) Pierre ex Craib	Dilleniaceae	ไม้เลื้อย	ขาว	ตลอดปี	หอมกลางตลอดวัน หอมแรงกลางคืน	ดอกบาน 4-5 วัน
51	ราชวटी	<i>Buddleja paniculata</i> Wall.	Scrophulariaceae	ไม้พุ่ม	ขาว	เม.ย.-ก.ค.	หอมกลางตลอดวัน หอมแรงกลางคืน	ดอกบาน 1-2 วัน
52	ลำดวน	<i>Melodorum fruticosum</i> Lour.	Annonaceae	ไม้ต้น	เหลืองนวล	ม.ค.-มี.ค.	หอมอ่อนกลางวัน หอมแรงช่วงเย็น	ดอกบาน 1-2 วัน
53	ลีลาวดี	<i>Plumeria rubra</i> L.	Apocynaceae	ไม้ต้น	ขาวนวล	ตลอดปี	หอมกลางตลอดวัน	ดอกบาน 4-5 วัน
54	เล็บมือนาง	<i>Combretum indicum</i> (L.) DeFilipps	Combretaceae	ไม้เลื้อย	ชมพู-แดง	ตลอดปี	หอมกลางตลอดวัน หอมแรงกลางคืน	ดอกบาน 3-4 วัน
55	วาสนา	<i>Dracaena fragrans</i> (L.) Ker Gawl.	Asparagaceae	ไม้พุ่ม	ขาว	พ.ย.-ม.ค.	หอมกลางตลอดวัน หอมแรงกลางคืน	ดอกบาน 3-4 วัน
56	สายน้ำผึ้ง	<i>Lonicera japonica</i> Thunb.	Caprifoliaceae	ไม้เลื้อย	ขาว-เหลือง	ตลอดปี	หอมอ่อนกลางวัน หอมแรงกลางคืน	ดอกบาน 3-4 วัน
57	สายหยุด	<i>Desmos chinensis</i> Lour.	Annonaceae	ไม้พุ่มรอเลื้อย	ขาว-เหลือง	ตลอดปี	หอมอ่อนกลางวัน หอมแรงช่วงเช้า	ดอกบาน 1-2 วัน
58	หอมหมื่นลี้	<i>Osmanthus fragrans</i> Lour.	Oleaceae	ไม้ต้น	ขาว	ต.ค.-ก.พ.	หอมแรงตลอดวัน	ดอกบาน 2-3 วัน
59	หิรัญญิก	<i>Beaumontia grandiflora</i> Wall.	Apocynaceae	ไม้เลื้อย	ขาว	ธ.ค.-เม.ย.	หอมอ่อนตลอดวัน	ดอกบาน 2-3 วัน
60	สาละลังกา	<i>Couropita guianensis</i> Aubl.	Lecythidaceae	ไม้ต้น	ชมพูอมแดง	ตลอดปี	หอมอ่อนตลอดวัน	ดอกบาน 1 วัน

2. การจัดกลุ่มพรรณไม้ดอกหอม

2.1 การจัดกลุ่มตามสีของดอก แบ่งได้ 4 กลุ่ม ดังนี้ (1) กลุ่มสีขาว ขาวครีม ขาว-เหลือง ขาวอมชมพู ได้แก่ วรรณิการ์ กระทิง แก้ว เข็มพวงขาว เขี้ยวกระแต ไข่ดาว จำปี ชำมะนาด ทิวา บุนนาค พุดจิบ พุดซ้อน มะลิลา มะลูลี โมก บ้าน รสสุคนธ์ขาว ราชาวดี วาสนา หอมหมื่นลี้ หิรัญญิการ์ พะยอม พิกุล พุดตรงอน จำปีแขก กันเกรา ลีลาวดี แก้วมุกดา จันดง มหาพรหม เกล็ดกะโหลกต่าง นางแย้ม โนรา สายน้ำผึ้ง และสายหยุด (2) กลุ่มสีเหลือง เหลืองนวล เขียว-เหลือง เหลือง-น้ำตาล ได้แก่ กระดังงาไทย กระดังงาสงขลา การเวก คำมอกหลวง บานบุรีเหลือง ประยงค์ พุดตะแคง รวงผึ้ง นมแมว บุนนาค แต่งงาน ลำดวน และจำปา (3) กลุ่มสีชมพู ชมพูอมแดง ชมพูอมม่วง แดง ส้ม ได้แก่ พวงชมพู เล็บมือนาง ยี่โถ สาละลังกา แย้มปิ่น ข้าวหลามดง และทองประกายแสด (4) กลุ่มสีม่วง ฟ้าม่วง ได้แก่ แก้วเจ้าจอม บานบุรีม่วง ม่วงมณีรัตน์ พุดสามสี และ (5) กลุ่มดอกหลากสี ได้แก่ กุหลาบมอญ และกุหลาบหนู

2.2 การจัดกลุ่มตามช่วงการออกดอก แบ่งได้ 4 กลุ่ม ดังนี้ (1) ออกดอกตลอดปี ได้แก่ กระดังงาไทย กระดังงาสงขลา การเวก เกล็ดกะโหลกต่าง แก้ว ไข่ดาว กุหลาบมอญ กุหลาบหนู เข็มพวงขาว เขี้ยวกระแต ทิวา บานบุรีเหลือง บานบุรีม่วง บุนนาค แต่งงาน บุนนาคสำหรับ นางแย้ม พวงชมพู พิกุล พุดจิบ พุดซ้อน พุดตะแคง พุดสามสี พุดตรงอน โมกบ้าน ยี่โถ รสสุคนธ์ขาว ลีลาวดี เล็บมือนาง มะลิลา มะลูลี แย้มปิ่น สายหยุด สายน้ำผึ้ง และสาละลังกา (2) ออกดอกฤดูฝน ฝน-หนาว ได้แก่ รวงผึ้ง แก้วเจ้าจอม นมแมว แก้วมุกดา ประยงค์ วรรณิการ์ และจำปี (3) ออกดอกฤดูหนาว หนาว-ร้อน ได้แก่ หอมหมื่นลี้ กระทิง พะยอม โนรา ม่วงมณีรัตน์ วาสนา หิรัญญิการ์ บุนนาค ลำดวน และชำมะนาด และ (4) ออกดอกฤดูร้อน ร้อน-ฝน ได้แก่ จันดง คำมอกหลวง กันเกรา มหาพรหม ทองประกายแสด จำปา ข้าวหลามดง ราชาวดี และจำปีแขก

2.3 การจัดกลุ่มตามความหอมของดอก แบ่งได้ 3 กลุ่ม ดังนี้ (1) กลุ่มหอมแรงตลอดวัน ได้แก่ ชำมะนาด บุนนาคสำหรับ พะยอม และหอมหมื่นลี้ (2) กลุ่มหอมกลาง ประกอบด้วย หอมกลางตลอดวัน ได้แก่ บุนนาคแต่งงาน ลีลาวดี และรวงผึ้ง หอมกลางช่วงกลางวัน-หอมแรงช่วงเช้า ได้แก่ พุดสามสี และมะลิลา หอมกลางช่วงกลางวัน-หอมแรงช่วงเย็นถึงกลางคืน ได้แก่ พุดสามสี และมะลิลา และ (3) กลุ่มหอมอ่อน ประกอบด้วย หอมอ่อนตลอดวัน ได้แก่ กระทิง กุหลาบมอญ กุหลาบหนู เกล็ดกะโหลกต่าง แก้วเจ้าจอม แก้วมุกดา เข็มพวงขาว ไข่ดาว จันดง ทองประกายแสด บานบุรีม่วง บุนนาค พุดจิบ พวงชมพู พุดตรงอน พุดตะแคง ม่วงมณีรัตน์ มหาพรหม ยี่โถ สายน้ำผึ้ง สาละลังกา และหิรัญญิการ์ หอมอ่อนช่วงกลางวัน-หอมแรงช่วงเช้า ได้แก่ กระดังงาสงขลา นางแย้ม บานบุรีเหลือง ประยงค์ พุดซ้อน มะลูลี พิกุล แย้มปิ่น ลำดวน และสายหยุด หอมอ่อนช่วงกลางวัน-หอมแรงช่วงเย็นถึงกลางคืน ได้แก่ วรรณิการ์ และโมกบ้าน

2.4 การจัดกลุ่มตามการบานของดอก แบ่งได้ 3 กลุ่ม ดังนี้ (1) ดอกบานสั้น ประกอบด้วย บาน 1 วัน ได้แก่ วรรณิการ์ กระทิง การเวก แก้ว เขี้ยวกระแต จำปา จำปี จำปีแขก ชำมะนาด บุนนาคแต่งงาน และสาละลังกา บาน 1-2 วัน ได้แก่ กันเกรา แก้วมุกดา บานบุรีเหลือง บานบุรีม่วง บุนนาค ประยงค์ พิกุล ม่วงมณีรัตน์ มหาพรหม มะลูลี โมกบ้าน ราชาวดี ลำดวน และสายหยุด (2) ดอกบานกลาง ประกอบด้วย บาน 2-3 วัน ได้แก่ กระดังงาไทย กระดังงาสงขลา กุหลาบมอญ เกล็ดกะโหลกต่าง แก้วเจ้าจอม ข้าวหลามดง เข็มพวงขาว ไข่ดาว คำมอกหลวง ทิวา นมแมว บุนนาคสำหรับ พุดจิบ พุดตะแคง พุดสามสี พุดตรงอน ยี่โถ หอมหมื่นลี้ และหิรัญญิการ์ บาน 3-4 วัน ได้แก่ นางแย้ม โนรา พะยอม พวงชมพู มะลิลา เล็บมือนาง วาสนา และสายน้ำผึ้ง และ (3) ดอกบานยาว ประกอบด้วย บาน 4-5 วัน ได้แก่ รสสุคนธ์ขาว และลีลาวดี บาน 5-7 วัน ได้แก่ กุหลาบหนู จันดง ทองประกายแสด พุดซ้อน แย้มปิ่น และรวงผึ้ง

การอภิปรายผล

1. ความหลากหลายชนิดของพรรณไม้ดอกหอม

จากผลการวิจัย พบว่า วงศ์ของพรรณไม้ดอกหอมในพื้นที่สวนไม้หอม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี พบมากที่สุดคือ Annonaceae และ Apocynaceae รองลงมาคือ Rubiaceae, Oleaceae และ Magnoliaceae สอดคล้องกับงานวิจัยของนงลักษณ์ (2551) ที่พบวงศ์ของพรรณไม้ดอกหอมโดยการสำรวจและรวบรวมพรรณไม้หอมและไม้หอมหายาก จังหวัดสงขลา คือ Annonaceae, Apocynaceae, Magnoliaceae, Oleaceae และ Rubiaceae ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ มุกดา และคณะ (2553) ที่พบวงศ์ของพรรณไม้ดอกหอมในเขตอำเภอรัตนบุรี จังหวัดสงขลา คือ Annonaceae, Apocynaceae, Oleaceae และ Rubiaceae ตามลำดับ และงานวิจัยของ มุอำหัตตายุติน และคณะ (2561) พบวงศ์ของพรรณไม้ดอกหอมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดยะลา คือ Annonaceae, Orchidaceae, Apocynaceae และ Magnoliaceae ตามลำดับ ซึ่งสรุปได้ว่าวงศ์ Annonaceae เป็นวงศ์ที่พบมากที่สุด เนื่องจากมีลักษณะพรรณไม้ในวงศ์นี้ส่วนใหญ่ มีกลิ่นหอมและพบในประเทศไทย ทนต่อสภาพแวดล้อมและดูแลรักษาง่าย ส่วนใหญ่มีกลิ่นหอมตลอดวัน บานตลอดปีและบานทนกว่าวงศ์อื่น ๆ หากมีการนำมาปลูกเลี้ยง ขยายพันธุ์ หรือปรับปรุงพันธุ์ จะทำให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนและประโยชน์ทางเศรษฐกิจได้ในอนาคต (สมขญา และคณะ, 2564) ด้านลักษณะนิสัยของพรรณไม้ดอกหอมในพื้นที่สวนไม้หอม มหาวิทยาลัยธัญบุรี พบลักษณะนิสัย 2 อันดับแรกคือ ไม้ต้นและไม้พุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับ วงจันทร์ (2540) ได้สรุปข้อมูลของพรรณไม้ดอกหอม 98 ชนิด พบไม้ต้นและไม้พุ่มมากที่สุดประเภทละ 26 ชนิด และได้สรุปว่า พรรณไม้ดอกหอมส่วนใหญ่ใช้เป็นไม้ดอกและไม้ประดับ ใกล้เคียงกับงานวิจัยของ มุกดา และคณะ (2553) ได้สรุปความหลากหลายทางชีวภาพของพรรณไม้ดอกหอมในเขตอำเภอรัตนบุรี จังหวัดสงขลา พบลักษณะนิสัย 2 อันดับแรกคือ ไม้พุ่มและไม้ต้น และงานวิจัยของ มุอำหัตตายุติน และคณะ (2564) ที่พบไม้ต้นมากที่สุด รองลงมาคือ ไม้เถา ใช้ประโยชน์พรรณไม้หอมในด้านภูมิทัศน์ทั้งหมด 38 ชนิด ซึ่งมากกว่าการใช้ประโยชน์ด้านอื่น ๆ โดยเลือกพรรณไม้ดอกหอมที่มีทรงพุ่มที่สวยงาม มีกลิ่นหอมของดอกและเป็นต้นไม้ที่ให้ร่มเงาเหมาะที่จะปลูกเป็นต้นไม้ประดับ สวน ถนน และกำแพง ซึ่งทำให้เห็นถึงความสำคัญและความเหมาะสมของพรรณไม้ดอกหอมที่สามารถนำมาใช้ในงานด้านภูมิสถาปัตยกรรมได้อย่างหลากหลาย โดยส่วนใหญ่นำมาปลูกเพื่อสร้างบรรยากาศของสวนให้มีกลิ่นหอมทั้งกลางวันและกลางคืน ทำให้เกิดแรงดึงดูดให้แก่พื้นที่สวน โดยนำไปใช้ในด้านไม้ให้ร่มเงา ปลูกริมถนน บังลม ปลูกเป็นไม้ประดับซุ้ม และเป็นไม้ดอกไม้ประดับสวน ทั้งในพื้นที่บ้านพักอาศัยและพื้นที่สาธารณะต่าง ๆ

2. การนำพรรณไม้ดอกหอมไปใช้ในงานภูมิสถาปัตยกรรม

จากการวิเคราะห์ลักษณะของพรรณไม้ดอกหอมจากผลการศึกษา และพิจารณาตามหลักการดำเนินงานภูมิสถาปัตยกรรม พบว่า พรรณไม้หอมทุกชนิดสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในด้านภูมิสถาปัตยกรรมได้ โดยพิจารณานำเสนอเป็นแนวทางการนำไปใช้งานตามหัวข้อ ดังนี้ ลักษณะนิสัยของพรรณไม้ สีของดอก ช่วงการออกดอก ความหอมของดอก การบานของดอก และการนำไปใช้ในลักษณะอื่น ๆ ของงานภูมิสถาปัตยกรรม

2.1 ลักษณะนิสัยของพรรณไม้หอมกับการใช้งานด้านภูมิสถาปัตยกรรม

2.1.1 ไม้ต้นดอกหอม โดยส่วนใหญ่นำไปใช้เป็นไม้ให้ร่มเงาที่ให้กลิ่นหอม ให้ร่มเงาบ้านพักอาศัย บังแดดหรือบังลม (shade) ได้แก่ กระดังงาไทย กระติง กันกรา เกล็ดกะโหลก แก้ว แก้วเจ้าจอม ข้าวหลามดง ไข่ดาว คำมอกหลวง จันตง จำปี จำปา ทองประกายเสด บุนนาค ประยงค์ พะยอม พิกุล มหาพรหม รวงผึ้ง ลำดวน ลิลาวดี หอมหมื่นลี้ และสาละลังกา ปลูกเป็นลานจอดรถ (Parking) หรือริมถนน โดยไม่เป็นอันตรายต่อรถหรือผู้คนสัญจร ได้แก่ กระติง กันกรา เกล็ดกะโหลก บุนนาค ประยงค์ พิกุล รวงผึ้ง และลำดวน (สมจิต, 2540; จิรายุพิน และวชิรพงศ์, 2548; เอี่ยมพร และคณะ, 2556)

2.1.2 ไม้พุ่มดอกหอม โดยส่วนใหญ่จะนำไปเป็นไม้ปิดกั้นและกรองที่ให้กลิ่นหอม กันสิ่งไม่พึงประสงค์ (Screen) ใช้ทำเป็นรั้ว (Fence) กันลม (Wind break) และ กรอง (Filter) เช่น กรองแสง กรองเสียง กรองฝุ่น และช่วยลดปัญหากลิ่นไม่พึงประสงค์ ได้แก่ วรรณิการ์ กุหลาบมอญ กุหลาบหนู แก้วมุกดา เข็มพวงขาว เขียวกระแต จำปีแขก ทิวา นางแย้ม พุดจิบ พุดซ้อน พุดตะแบก พุดสามสี พุดแดงอิน โมกบ้าน ยี่โถ ราชวดี และวาสนา นำมาปลูกเป็นพรรณไม้ประดับแปลงหรือปลูกเป็นกลุ่มก้อน เพื่อประดับบ้านเรือนตลอดจนสวนสาธารณะ เป็นพรรณไม้ดอกหอมขนาดเล็กเจริญเติบโตเร็ว ใบและดอกมีสีสวยงาม (สมจิต, 2540) ได้แก่ กุหลาบมอญ กุหลาบหนู เข็มพวงขาว นางแย้ม พุดสามสี โมกบ้าน ยี่โถ และราชวดี

2.1.3 ไม้พุ่มรอเลื้อยดอกหอม สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้เหมือนกับไม้พุ่มดอกหอมและไม้เลื้อยดอกหอม โดยนำมาปลูกเป็นพรรณไม้เพื่อปิดกั้นและกรองแสง เสียง ได้แก่ บานบุรีเหลือง บานบุรีม่วง มะลิลา และมะลูลี ในกรณีปลูกเป็นไม้เลื้อยตามซุ้มหลังคา ชานบ้านเพื่อให้มีกลิ่นหอม หรือปลูกเป็นพรรณไม้เลื้อยพันตามโครงสร้างของรั้วเช่นเดียวกับไม้เลื้อย ได้แก่ กระดังงาสงขลา การเวก นมแมว โนรา บานบุรีเหลือง บานบุรีม่วง บุนหาแต่งงาน มะลิลา มะลูลี และแย้มปิ่น

2.1.4 ไม้เลื้อยดอกหอม โดยส่วนใหญ่ปลูกเป็นไม้ที่เลื้อยตามซุ้มหลังคาหรือชานบ้าน ปลูกเป็นลานพักผ่อนเพื่อเป็นร่มเงา สร้างความสวยงามและมีกลิ่นหอม ได้แก่ ชำมะนาด พวงชมพู ม่วงมณีรัตน์ รสสุคนธ์ขาว เล็บมือนาง สายน้ำผึ้ง และหิรัญญิการ์ รวมถึงปลูกเป็นพรรณไม้เลื้อยพันตามโครงสร้างของรั้ว ลักษณะของพรรณไม้ต้องเจริญเติบโตเร็ว ไม่ร่วงหล่นง่าย ได้แก่ ชำมะนาด พวงชมพู ม่วงมณีรัตน์ รสสุคนธ์ขาว และเล็บมือนาง

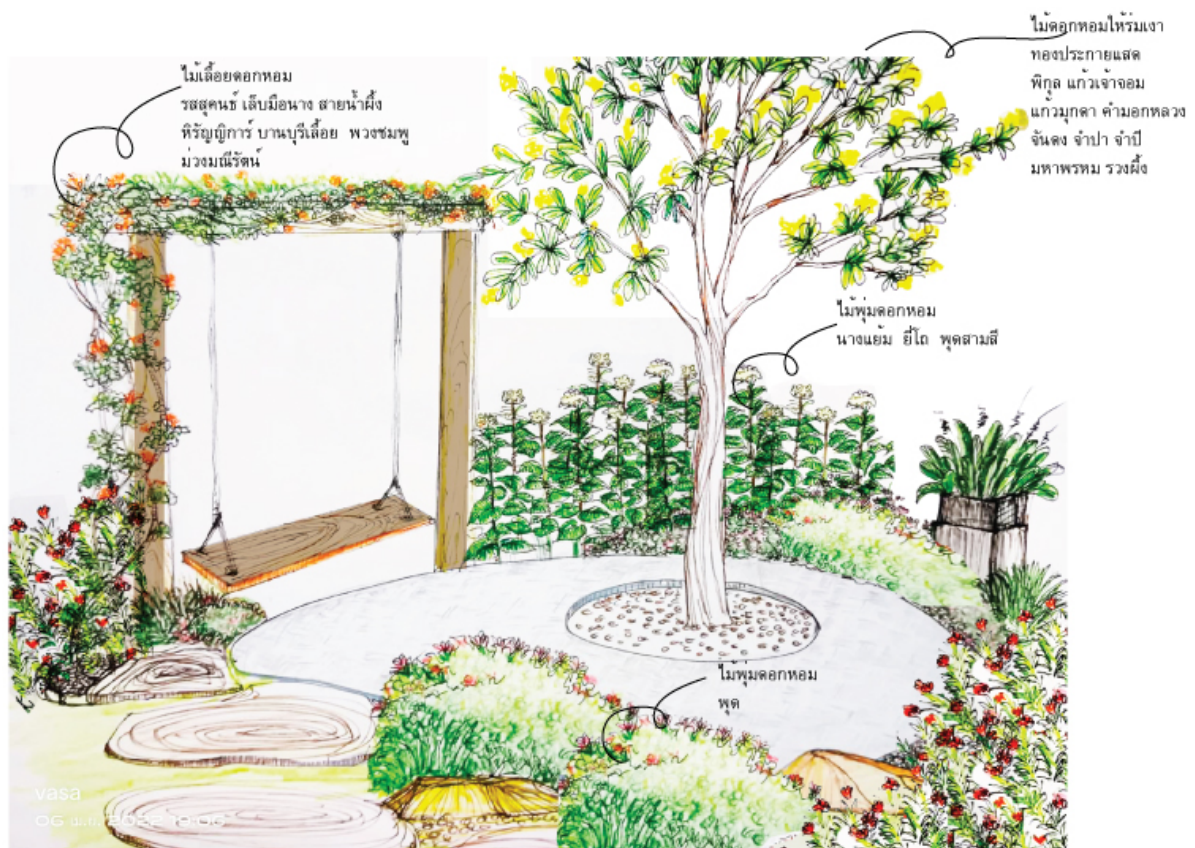
2.2 สีของดอกกับการใช้งานด้านภูมิสถาปัตยกรรม โดยส่วนใหญ่สีของพรรณไม้ดอกหอมจะมีสีขาว-ขาวครีม (ร้อยละ 58) เป็นสีที่ไม่เด่นสะดุดตาเหมือนสีอื่น แต่มีข้อดีคือการปลูกพรรณไม้ดอกหอมโทนสีขาว ช่วยทำให้จิตใจสงบ ปลอดภัย และผ่อนคลายจึงเป็นสีดอกที่ทำให้เกิดบรรยากาศเย็นสบายตา เรียบง่าย เช่น วรรณิการ์ กระติง แก้ว เข็มพวงขาว บุนหาแต่งงาน พุดซ้อน มะลิลา มะลูลี โมกบ้าน รสสุคนธ์ขาว ราชวดี และลีลาวดี เป็นต้น ส่วนพรรณไม้โทนสีเหลือง-น้ำตาล (ร้อยละ 20) เป็นสีที่พบอันดับรองลงมา การนำพรรณไม้ดอกหอมโทนสีเหลืองมาปลูก ทำให้สวนมีความสว่างสดใส สร้างพลังด้านบวก ความมีชีวิตชีวา มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ เช่น คำมอกหลวง บานบุรีเหลือง ประยงค์ พุดตะแบก รวงผึ้ง และจำปา เป็นต้น การปลูกพรรณไม้โทนสีชมพู ชมพูอมแดง ชมพูอมม่วง เป็นสีที่ให้ความรู้สึกถึงความรักและสร้างความกระปรี้กระเปร่า ได้แก่ ข้าวหลามแดง พวงชมพู สาละลังกา และแย้มปิ่น ส่วนพรรณไม้หอมดอกสีแดง-ส้ม และกลุ่มดอกหลากสี ช่วยสร้างความกระตือรือร้นสร้างพลัง เป็นสีที่ร้อนแรง เบิกบาน รื่นเริงและทำให้มีชีวิตชีวา ได้แก่ กุหลาบมอญ กุหลาบหนู เล็บมือนาง ยี่โถ และทองประกายแสด ส่วนพรรณไม้ดอกโทนสีม่วง ฟ้าม่วง เป็นสีที่ให้ความรู้สึกสงบเยือกเย็น ปลอดภัยสบาย ช่วยสร้างบรรยากาศและความโรแมนติก ได้แก่ แก้วเจ้าจอม บานบุรีม่วง ม่วงมณีรัตน์ และพุดสามสี การเลือกใช้สีของดอกพรรณไม้ดอกหอมอาจมีการเลือกใช้พรรณไม้โทนเดียวกัน เลือกใช้พรรณไม้โทนสีตัดกันหรือสองสี และสามารถนำสีของดอกมาผสมกันหลายสี แต่ควรเลือกไม่เกิน 4 สี เพื่อไม่ให้เกิดความหลากหลายจนเกินไปซึ่งจะทำให้เกิดการสายตาและขาดจุดเด่น

2.3 ช่วงการออกดอก/ฤดูกาลออกดอกกับการใช้งานด้านภูมิสถาปัตยกรรม ความพิเศษของไม้ดอกหอมคือมีช่วงเวลาให้กลิ่นที่แตกต่างกัน เช่น หอมทั้งวัน ตอนเช้า กลางวัน ช่วงเย็น พลบท่าหรือกลางคืน การนำพรรณไม้ดอกหอมมาใช้ประดับในงานภูมิทัศน์ที่มีช่วงการออกดอกและมีกลิ่นหอมอ่อน ๆ เหมาะสำหรับชื่นชมดอกสวย ๆ และให้ร่มเงา เช่น การนำพรรณไม้ดอกหอมมาใช้ประดับในงานภูมิทัศน์ที่มีช่วงการออกดอกและมีกลิ่นหอมอ่อน ๆ เย็นสบาย ผ่อนคลายเหมาะสำหรับพักผ่อน ยามค่ำคืนและออกดอกทั้งปี เช่น กระดังงาไทย กระดังงาสงขลา การเวก เกล็ดกะโหลก แก้ว เข็มพวงขาว เขียวกระแต ทิวา บานบุรีเหลือง บุนหาแต่งงาน นางแย้ม พวงชมพู พิกุล พุดจิบ พุดซ้อน พุดตะแบก พุดสามสี พุดแดงอิน โมกบ้าน ยี่โถ ลีลาวดี มะลิลา มะลูลี แย้มปิ่น และสาละลังกา เป็นต้น ช่วงที่ต้องการพรรณไม้ประดับเพื่อให้ออกดอกฤดูฝน ฝน-หนาว ซึ่งเหมาะแก่พื้นที่สาธารณะ และพื้นที่เคหสถานที่ต้องการความสดใสและความหอมของดอกช่วงนี้ เช่น รวงผึ้ง แก้วเจ้าจอม นมแมว แก้วมุกดา ประยงค์ วรรณิการ์ และจำปี เป็นต้น ในช่วงฤดูหนาว-ร้อน จะเป็นช่วงที่ดอกไม้หอม ออกดอกบานสะพรั่ง มีกลิ่นหอมเพิ่มความสดชื่นผ่อนคลาย เช่น หอมหมื่นลี้ กระติง พะยอม โนรา ม่วงมณีรัตน์ วาสนา หิรัญญิการ์ บุนนาค ลำดวน และชำมะนาด เป็นต้น และ ไม้ดอกหอมที่ออกดอกฤดูร้อน ร้อน-ฝน เพิ่มสีสันและบรรยากาศภูมิทัศน์ในหน้าร้อนได้เป็นอย่างดี เช่น จันตง คำมอกหลวง กันเกรา มหาพรหม ทองประกายแสด จำปา ข้าวหลามแดง ราชวดี และจำปีแขก

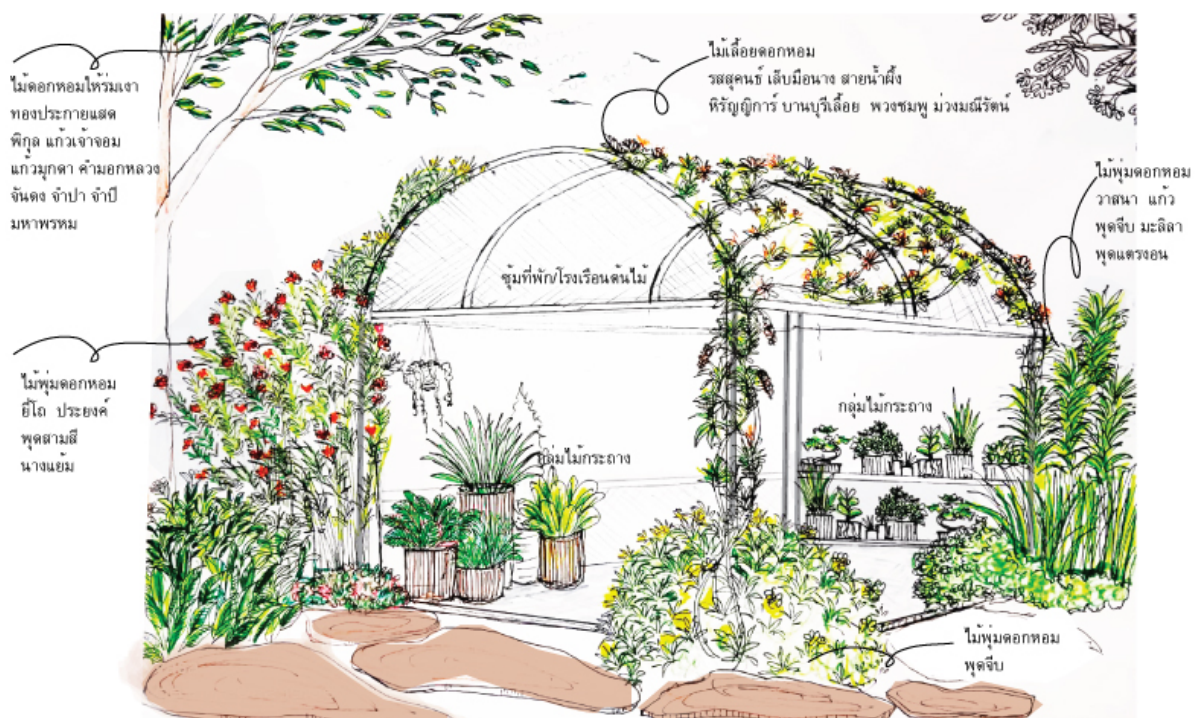
2.4 ความหอมของดอกกับการใช้งานด้านภูมิสถาปัตยกรรม ส่วนใหญ่พรรณไม้ดอกหอมแต่ละชนิดจะมีกลิ่นเฉพาะตัว มีระดับความหอมต่างกัน ทั้งหอมแรง หอมกลาง หอมอ่อน ๆ หรือหอมหวาน และหอมเย็น ขึ้นอยู่กับชนิดและช่วงเวลาดอกบาน ความหอมอ่อนหรือหอมน้อยจะใช้ในกรณีที่อยู่ในระยะใกล้ชิด เช่น สวนหย่อมขนาดเล็กที่มีลานพักผ่อนหรือการสัมผัสสัมผัสกลิ่นในระยะใกล้ สวนในบ้านสวนพักผ่อนขนาดเล็กหรือมุมตามร้านค้าต่าง ๆ ส่วนความหอมกลางใช้กรณีที่พื้นที่กลางแจ้งขนาดใหญ่หรือพื้นที่สวนสาธารณะที่มีการกระจายกลิ่นโดยรอบสามารถรับกลิ่นในระยะที่ใกล้หรือไกล เหมาะสำหรับพื้นที่ที่มีคนหมุกมากและรับกลิ่นพร้อม ๆ กัน เช่น สวนในรีสอร์ท สวนในร้านอาหาร หรือสวนสาธารณะขนาดเล็ก ระดับความหอมแรงนั้นควรใช้พันธุ์ไม้ที่ชนิดเดียวกันในการปลูก เลือกใช้กรณีที่บางพื้นที่มีกลิ่นไม่พึงประสงค์รบกวน เช่น บริเวณห้องน้ำ บริเวณกรองอากาศ คลองน้ำเหม็น หรือคลองระบายน้ำ เพื่อช่วยลดกลิ่นไม่พึงประสงค์และปิดบังทัศนียภาพที่ไม่เหมาะสมได้ โดยใช้พรรณไม้ดอกหอมที่กลิ่นหอมตลอดทั้งวันหรือใช้พรรณไม้หอมแรง เช่น กระดังงาไทย กุหลาบมอญ กุหลาบหนู เกล็ดกะโหล่ง แก้วเจ้าจอม แก้วมุกดา เข็มพวงขาว ไขดาว จันตง บุนนาค พุดจิบ พวงชมพู พุดแตงรอง พุดตะแบก ม่วงมณีรัตน์ มหาพรหม ยี่โถ สายน้ำผึ้ง สาละลังกา และหิรัญญิก เป็นต้น

2.5 การบานของดอกกับการใช้งานด้านภูมิสถาปัตยกรรม การบานของพรรณไม้ที่มีดอกกลิ่นหอม จะมีช่วงเวลาการบานระยะสั้น 1 วัน จนถึงระยะยาว 5-7 วัน ดังนั้นการบานของดอกไม้ที่นำมาใช้งานด้านภูมิทัศน์ สามารถกำหนดพรรณไม้ที่มีการบานของดอกตามช่วงระยะเวลาการบาน ช่วงระยะเวลาบานสั้นนำมาใช้ในงานภูมิทัศน์โดยปลูกในสวนหย่อมขนาดเล็กหรือสวนที่โฉบประดับในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ หรือสวนหย่อมที่ปลูกในพื้นที่ที่มีพันธุ์ไม้ดอกหอมหลายช่วงเวลาการบานเพื่อไม่ให้ความหอมของดอกไม้ฟุ้งหลายกลิ่นมากจนเกินไป เหมาะสมกับสวนแบบชั่วคราวหรือสวนที่ได้รับการสัมผัสและชื่นชมในช่วงเวลาเดียว กรณีที่เป็นช่วงบานยาว พรรณไม้ประเภทนี้ส่วนใหญ่จะนิยมปลูกในพื้นที่สาธารณะหรือพื้นที่ส่วนราชการ อาคารสำนักงาน เพื่อที่จะทำให้ผู้คนที่จะมาใช้พื้นที่ได้รับการชื่นชมและช่วยส่งเสริมให้อาคารสถาปัตยกรรมโดดเด่นและสร้างบรรยากาศ รวมถึงนำมาจัดในพื้นที่สวนสาธารณะ ร้านอาหาร ร้านกาแฟ รีสอร์ท ปิมน้ำมันหรือในพื้นที่ที่มีการใช้งานตลอดทั้งวัน ทำให้ภูมิทัศน์ในพื้นที่โดดเด่นสวยงามอย่างต่อเนื่อง ตัวอย่างการใช้พรรณไม้ดอกหอมที่บานระยะเวลานานและบานช่วงกลางวัน ปลูกประดับตกแต่งพื้นที่ให้ร่มเงา และเพิ่มสีสันบรรยากาศให้สวยงาม ทำให้มีชีวิตชีวา เช่น กุหลาบมอญ กุหลาบหนู เล็บมือนาง ยี่โถ และทองประกายแสด ข้าวหลามดง พวงชมพู สาละลังกา และแย้มปิ่น เป็นต้น

2.6 การนำไปใช้ในลักษณะอื่นของงานภูมิสถาปัตยกรรม เช่น การปลูกพรรณไม้ดอกหอมเพื่อสร้างจุดเด่น โดยเลือกพรรณไม้ดอกหอมที่มีรูปทรงสวยงามแปลกตา มีความสวยงาม โดดเด่นด้วยลักษณะใบ ดอก ผล โดดเด่นด้วยสีของส่วนต่าง ๆ ของพรรณไม้ เมื่อจัดปลูกลงไปในงานภูมิสถาปัตยกรรมจะมีความเด่นแตกต่างจากพืชพรรณอื่น (สมจิต, 2540; เอี่ยมพร และคณะ, 2556) ดังนี้ จุดเด่นด้านรูปทรงหรือทรงพุ่มโดยการปลูกเป็นต้นเดี่ยวโดยลำพัง เช่น กระดังงาไทย เกล็ดกะโหล่ง จำปา จำปี บุนนาค พะยอม พิกุล สีสาวดี วาสนา และสาละลังกา เป็นต้น จุดเด่นด้วยลักษณะใบ เช่น กระดังงาไทย เกล็ดกะโหล่ง คำมอกหลวง บุนนาค สีสาวดี และสาละลังกา เป็นต้น จุดเด่นด้วยลักษณะดอก เช่น กุหลาบมอญ กุหลาบหนู แก้วเจ้าจอม ไขดาว ข้าวหลามดง คำมอกหลวง ทองประกายแสด นางแย้ม บานบุรีม่วง บานบุรีเหลือง พุดสามสี พุดแตงรอง พวงชมพู แย้มปิ่น ม่วงมณีรัตน์ รวงผึ้ง เล็บมือนาง ยี่โถ และสาละลังกา เป็นต้น จุดเด่นด้วยลักษณะผล เช่น กระดังงาไทย การเวก พะยอม และสาละลังกา เป็นต้น รวมถึงการใช้พรรณไม้ดอกหอมสำหรับประดับในงานภูมิสถาปัตยกรรม จัดพื้นที่พักผ่อนหรือลานกิจกรรมของครอบครัวภายในบริเวณเคหสถาน สนามเด็กเล่น โดยจัดไม้ดอกหอมเป็นจุดนำสายตา ให้ร่มเงาหรือปิดบังมุมมอง และซุ่มไม้เลื้อยให้ร่มเงา หรือจัดพื้นที่พักผ่อนส่วนตัว เป็นต้น (รูปที่ 6 และ รูปที่ 7)

รูปที่ 6 การใช้พรรณไม้ดอกหอมประดับพื้นที่พักผ่อนหรือลานกิจกรรมของครอบครัว สนามเด็กเล่น โดยเป็นจุดนำสายตาให้ร่มเงาหรือปิดบังมุมมอง และชื่นไม้เลื้อยให้ร่มเงา

รูปที่ 7 การใช้พรรณไม้ดอกหอมประดับพื้นที่พักผ่อนส่วนตัวหรือเป็นร่มเงาสำหรับทำกิจกรรมภายในบริเวณเคหะสถาน

บทสรุป

การนำพรรณไม้ดอกหอมมาใช้ในงานภูมิสถาปัตยกรรม พบว่าพันธุ์ไม้ส่วนใหญ่อยู่ในวงศ์ Annonaceae และ Apocynaceae พรรณไม้ดอกหอมมีความหลากหลายทั้งชนิดพันธุ์และลักษณะวิสัย สามารถนำมาใช้ได้ทั้งไม้ต้น ไม้พุ่ม ไม้พุ่มรอเลื้อย และไม้เลื้อย ลักษณะวิสัยดังกล่าวส่งผลต่อลักษณะการนำใช้ประโยชน์ในงานภูมิสถาปัตยกรรมเป็นอย่างยิ่ง โดยที่ไม้ต้นจะนิยมใช้ประโยชน์เป็นไม้ให้ร่มเงาที่ให้กลิ่นหอม ให้ร่มเงาบ้านพักอาศัย บังแดดหรือบังลม ปลุกเป็นลานจอดรถหรือริมถนน ส่วนไม้พุ่มนำไปใช้ประโยชน์เป็นไม้ปิดกั้นและกรองที่ให้กลิ่นหอม ลดกลิ่นไม่พึงประสงค์ และทำเป็นรั้ว ไม้เลื้อยนำไปปลุกเป็นไม้เลื้อยตามซุ้มหลังคาหรือชานบ้าน ปลุกเป็นลานพักผ่อนเพื่อเป็นร่มเงา หรือปลุกเป็นพรรณไม้เลื้อยพันตามโครงสร้างของรั้ว ส่วนไม้พุ่มรอเลื้อย สามารถนำไปใช้ประโยชน์แบบไม้พุ่มได้ในกรณีที่ดินที่ตัดแต่งทรงพุ่มสม่ำเสมอ และใช้ในรูปแบบไม้เลื้อยได้เช่นกันในกรณีปล่อยให้เลื้อยพันตามโครงสร้าง พรรณไม้ดอกหอมมีความเฉพาะของกลิ่นของแต่ละชนิด เป็นลักษณะเด่นที่แตกต่างจากพรรณไม้ชนิดอื่น ดังนั้นการเลือกพรรณไม้ดอกหอมไปใช้ประโยชน์ในงานภูมิสถาปัตยกรรมต้องดูความเหมาะสมของชนิดพันธุ์ ลักษณะทางกายภาพและประเภทของความหอม ได้แก่ ด้านสีของดอกที่ต้องดูลักษณะด้านจิตวิทยาของสีรวมถึงการเลือกโทนสีให้เหมาะสมไม่ให้เกิดความหลากหลายจนเกินไป ด้านความหอมของดอก ควรเลือกระดับของความหอมที่เหมาะสมกับระยะใกล้ไกลและระยะเวลาของการใช้พื้นที่นั้น ๆ รวมถึงช่วงเวลาการบานของดอกซึ่งสัมพันธ์กับความหอมของดอกที่มีทั้งระยะบานสั้น ระยะเวลานานกลาง และระยะเวลานานยาว รวมถึงการปลุกพรรณไม้ดอกหอมเพื่อสร้างจุดเด่นด้วยรูปทรงสวยงามแปลกตา เน้นด้วยลักษณะใบ ดอก ผล สีของส่วนต่าง ๆ ของพรรณไม้ดอกหอมที่ทำให้แตกต่างจากพืชพรรณอื่น อย่างไรก็ตามการนำพรรณไม้ดอกหอมมาใช้ประโยชน์ในด้านภูมิสถาปัตยกรรมควรให้ความสำคัญกับความพอดีของกลิ่น โดยคำนึงถึงการปลูกแบบสลับการหอมตามฤดูกาลออกดอก ตามช่วงเวลาการบาน ระดับของความหอม และข้อควรระวังที่สุดคือไม่ควรใช้ชนิดพันธุ์ที่มีกลิ่นแรงมากหลายชนิดในบริเวณเดียวกัน โดยที่ช่วงการออกดอกพร้อมกันกลิ่นเหล่านี้จะส่งผลให้ผู้ในพื้นที่เกิดอาการเมากลิ่นได้ ดังนั้น การปลุกพรรณไม้ดอกหอมที่คำนึงถึงความพอดีของกลิ่น มีความเหมาะสมในพื้นที่นั้น ๆ จะช่วยสร้างบรรยากาศของสวนให้สดชื่น หอมเย็นสบาย มีชีวิตชีวา ช่วยดึงดูดผู้คนเข้ามาในสวน ดึงดูดนก แมลง และสัตว์อื่น ๆ อีกทั้งยังนำไปใช้ประโยชน์ในด้านสมุนไพร อาหาร วัฒนธรรม และประโยชน์ด้านเศรษฐกิจได้อีกด้วย

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.) ที่ให้การสนับสนุนทุนในการดำเนินการรวบรวมพรรณไม้ดอกหอม ในพื้นที่สวนไม้หอม มทร.อีสาน วิทยาเขตสุรินทร์

เอกสารอ้างอิง

คณะเภสัชศาสตร์. (ม.ป.ป.). ฐานข้อมูลสมุนไพร คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. ค้นเมื่อ 12 กรกฎาคม 2563.

<http://www.phargarden.com/main.php>.

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ. (2560). คู่มือการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

พุทธศักราช 2560. โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.): กรุงเทพฯ.

- จิรายุพิน จันประสงค์ และวชิรพงศ์ หวลบุตตา. (2548). ไม้ต้นประดับ. โรงพิมพ์อัมรินทร์พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน): กรุงเทพฯ.
- เต็ม สมิตินันท์. (2557). ชื่อพรรณไม้แห่งประเทศไทย ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2557. สำนักงานหอพรรณไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช: กรุงเทพฯ.
- นงลักษณ์ คงรักษ์. (2551). การอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี กรณีศึกษา: สำรองและรวบรวมพรรณไม้หอมและไม้หอมหายาก จังหวัดสงขลา. มหาวิทยาลัยราชภัฏ สงขลา: สงขลา.
- บ้านและสวน. (2563). 18 ไม้ดอกหอมที่ควรปลูกในบ้าน. ค้นเมื่อ 18 มีนาคม 2565. <https://www.baania.com/article/ต้นไม้หอม-5f757cb14f6a3aca6d956609>
- บ้านและสวน. (2565). 20 ไม้ดอกหอมที่ควรมีในสวน. ค้นเมื่อ 18 มีนาคม 2565. https://www.baanlaesuan.com/109242/plant-scoop/fragrant_plants
- ปิยะ เฉลิมกลิ่น. (2550). ไม้ดอกหอม. ฉบับปรับปรุงและเพิ่มเติม. บ้านและสวน: กรุงเทพฯ.
- พัชรภรณ์ แสงโยจารย์ และวสา วงศ์สุขแสง. (2556). การจัดสวนและการรวบรวมพันธุ์ไม้หอมหายาก. รายงานผลการดำเนินงาน โครงการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (อพ.สธ.). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี: สุรินทร์.
- พัชรภรณ์ แสงโยจารย์. (2560). ลักษณะเด่นประจำวงศ์ไม้ดอกหอม ในสวนไม้หอม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. ใน การประชุมวิชาการและการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ นวัตกรรมและเทคโนโลยีวิชาการ 2017. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี: สุรินทร์. A-451-A459.
- มุกดา สุขสวัสดิ์, ณิชยา ประสงค์จันทร์, สุพัตรา เพ็งเกลี้ยง และพนิดา คชกุล. (2553). ความหลากหลายทางชีวภาพของพรรณไม้ดอกหอมในเขตอำเภอรัตนบุรี จังหวัดสงขลา. วารสารวิจัยพืชเขตร้อน. 3(1): 51-58.
- มูฮัมหมัดตาดูดิน บาอะคีรี, พาตีเมาะ อาแยกาจ, ชูไบดี โต๊ะโมะ และนัสรี มะแน. (2561). รายงานวิจัยความหลากหลายของพรรณไม้หอมในพื้นที่หุบเขาลำพญาตำบลลำพะยา อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา: ยะลา.
- วงจันทร์ วงศ์แก้ว. (2540). ความหลากหลายทางชีวภาพของพรรณไม้ดอกหอมในวัฒนธรรมไทย. การสัมมนาวิชาการ เรื่องวัฒนธรรมกับความหลากหลายทางชีวภาพ. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์: กรุงเทพฯ.
- วสา วงศ์สุขแสง. (2564). พัฒนาและปรับปรุงภูมิทัศน์ในบริเวณสวนไม้หอมเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ยั่งยืน. รายงานผลการดำเนินงาน โครงการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (อพ.สธ.). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี: สุรินทร์.
- เศรษฐมนตร์ กาญจนกุล. (2552). ร้อยพรรณไม้เลื้อยแสนสวย. สำนักพิมพ์เศรษฐศิลป์: กรุงเทพฯ.
- สมจิต โยธะคง. (2540). วัสดุพืชพรรณในการจัดภูมิทัศน์. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช: นนทบุรี.
- สมขญา ศรีธรรม และวสา วงศ์สุขแสง. (2563). การศึกษาพรรณไม้ท้องถิ่นเพื่อใช้ในงานภูมิสถาปัตยกรรม กรณีศึกษา: ไม้พุ่มและไม้คลุมดินในป่าจังหวัดสุรินทร์. วารสารวิชาการ ศิลปะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์. 11(1): 163-180.
- สมขญา ศรีธรรม, บรรณวิทย์ ศิริโชติ และยสินทร จงเทพ. (2564). ความหลากหลายชนิดของพืชระดับกลางและพืชระดับล่างในป่าชุมชนกับการใช้ประโยชน์ในท้องถิ่นของชุมชนชาวไทยเขมร จังหวัดสุรินทร์. วารสารเกษตรศาสตร์และเทคโนโลยี. 2(2): 61-75.
- องค์การสวนพฤกษศาสตร์. (2556). ฐานข้อมูลพรรณไม้ พฤกษศาสตร์พื้นบ้าน. ค้นเมื่อ 12 มิถุนายน 2564. <http://www.qsbg.org/database/plantdb/mdp/index.asp>
- เอี่ยมพร วิสมหมาย และทยา เจนจิตติกุล. (2544). พฤกษาพัน. โรงพิมพ์ เอ็ม เอ็น กรุ๊ป จำกัด: กรุงเทพฯ.

เอี่ยมพร วิสมหมาย และปณิธาน แก้วดวงเทียน. (2547). ไม้ป่ายืนต้นของไทย 1. โรงพิมพ์ เอช เอ็น กรุ๊ป: กรุงเทพฯ.

เอี่ยมพร วิสมหมาย, ศศิยา ศิริพานิช, อลิศรา มินะกนิษฐ และ ณัฐฐ พิษกรรม. (2556). พรรณไม้ในงานภูมิสถาปัตยกรรม 1.

พิมพ์ครั้งที่ 4. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์: กรุงเทพฯ.